

ZPRAVODAJ ŠRÁMKOVY SOBOTKY

LEDEN 1969

ROČNÍK VI — 1

MALE OHLEDNUTÍ

za uvedením čtyř lidových her Recitačním studiem Šrámkova domu v Sobotce.

*„Bude-li nad vámi cizozemec vlásti,
nebude dlouho váš národ tervati,
každý kraluje přáteli svými,
nikdo moudrý nerad se s cizími...“*

Toto čtyřverší z „Nové komedie o Libuši“ uvádí pozvánku na „Tři lidové hry k vánocům 1968“, které se hrálo 13. prosince 1968 Recitační studio Šrámkova domu v Sobotce. Práce tohoto studia je opravdu úctyhodná. Již více než šest let se systematicky věnuje poezii. Cílevědomá práce přivedla několik desítek dětí k jejímu citlivému chápání a vnímání; stejně tak poskytla stovkám pozorných diváků neopakovatelné zážitky poetických večerů i odpolední. A za zmínku rovněž stojí, že ze středu Studia vyšlo i několik dobrých recitátorů, kteří patří mezi krajskou špičku.

Příznáme-li tedy, že Studio má za sebou něco, čemu se dá říkat systematická práce, musíme však také připustit, že má i právo bilancovat svoji dosavadní činnost. Mne to alespoň napadlo, když jsem se šel na představení „Tři lidových her“ podívat. Vím přitom velmi dobře, že uvádění lidových her je jenom částí činnosti Studia, avšak domnívám se, že v působení na veřejnost je částí patrně nejvýznamnější. A připočtu-li k možnosti vidět v jednom večeru tři hry pohromadě ještě možnost přidat o několik dnů později zážitek z opakovaného televizního uvedení „Komedie o hvězdě“, pak se tu nutně nabízí pokus udělat alespoň malé srovnání odvedené práce.

Všimnu si jednotlivých her v chronologickém pořadí, v jakém byly nastudovány, nikoli v jakém byly předvedeny; neboť takový způsob hodnocení poskytuje možnost sledovat vývoj souboru i jeho režiséra.

Paní Eva Seemannová právem viděla v uvedení lidové „Hry o Dorotě“ logické navázání na předcházející činnost, speciálně na pořad „Krásných paní milování“, složený ze staročeských veršů. „Hra o svatě Dorotě“, tato stará lidová zábava, mající základ ve středověké legendě, je totiž někde na přechodu mezi recitací a její zdivadelněnou podobou. Studio se rozhodlo pro nejstarší autentický text, jenž byl zapsán ve sborníku Jiřího Evermody Košetického z druhé poloviny 17. století. Tato varianta, na rozdíl od pozdějších, se drží jen základního děje legendy, který si pochopitelně lidoví herci přetvářeli a předváděli po svém. „Dorota“ se hrávala bez jakéhokoli zvlášť upraveného prostoru a dekorací v selských jizbách a jednotlivé role se ani tak nehrály, jako „řikaly“. Myslím si, že jednoduchá hravost této hry byla jedním z důvodů, proč si ji Eva Seemannová zvolila. Mohla se přitom na jedné straně opírat o přirozenou dětskou schopnost „si hrát“, a na druhé straně využít citového zaujetí a vroucnosti dětských herců ve vztahu k hranému textu. Výsledek se dostavil a je takřka stoprocentní. I otrlý divák musí připustit, že na něj toto „představení“ silně působí — a není divu, že se prof. dr. Kopecký na základě shléd-

nutí „Doroty“ rozhodl věnovat „Komedii o hvězdě“ právě soboteckému Studiu.

Protože jsem „Komedii o hvězdě“ neměl dříve možnost vidět, byl jsem rád, že televize o vánocích opakovala film, který předloni v Sobotce natočila. I když šlo o poněkud jiný tvar, než který mělo představení ve své původní podobě, mohl jsem si ověřit, že:

- celková úroveň herců-recitátorů je vysoká a má zřejmě stoupající tendenci;
- že nejdůležitější je ono vnitřní zaujetí pro poezii a divadlo, které je vlastní všem členům souboru bez rozdílu, byť u některých je jasné, že z nich nikdy nebudou herci či recitátoři, protože pro to prostě nemají potřebné předpoklady (dikce, gesto apod. — televizní komera je v tomto směru neúprosná). To však jistě není podstatné. A konečně
- že soubor je schopen inscenovat i velice náročné texty.

Ostatně inscenace „Rakovnické hry vánoční“ je toho sama největším důkazem. Hra je pozoruhodná už svým námětem. I když je časově přibližně stejně stará jako „Hra o Dorotě“ (vznikla ve východních Čechách někdy v poslední třetině 17. stol.), objevuje se v ní velice nevěšdní moment. Podstatou hry je totiž spor, v němž stojí proti sobě chudí pastýři a bohatí tři králové z Východu. Náboženská látka v ní ustupuje do pozadí, lokalizace a dobová aktualizace přinášející smýsl společenskokritický prvek. Hra má vtip a humor, přičemž ani jedna strana však není vystavena posměchu. Spor je nakonec smírně vyřešen. Ježíšek patří všem.

*„Před ním bohatý jak chudý
a král pastuškoví rovný.“*

„Rakovnická hra vánoční“ se tedy jak svým obsahem, tak i formou vymyká ostatním vánočním hrám své doby. Její provedení pak považují za vrchol v dosavadní činnosti Studia. Podařilo se vytvořit velice čisté a něžné představení, herci se přesně „našli“ ve stylizaci jednotlivých figur, navíc je zde velmi organicky včleněna i píseň Adama Michny z Otradovic, takže se do hry podařilo zapojit i roztomilé nejmladší členy souboru. Nechci vyzdvihovat některé jednotlivce, bylo by to vůči ostatním nespravedlivé, a na téhle práci je nejkrásnější právě její kolektivní duch.

Změněná situace v našem státě přiměla patrně vedení Studia sáhnout po jiném souboru. Chtěli zůstat věrni lidovým hrám našich předků, avšak vybrali si tentokrát tematiku světskou, či ještě lépe vlasteneckou. Zvolili si tedy Františka Vodsedálka, hospodáře a krejčího ze Staré Vsi u Vysokého nad Jizerou, a ze spousty jím napsaných a uváděných her pak „Novou komedii o Libuši“. Osobně považuji uvedení této hry za dramaturgicko-režijní omyl. Domnívám se, že její textové kvality — alespoň pak

onoho fragmentu, jenž byl inscenován, jsou ve srovnání s předcházejícími hrami přinejmenším sporné. A hlavně: režiséru Seemannovou tentokrát její vlastní režijní princip zradil. Z upřímného nadšení se stal v provedení mladičkých herců křečovitý patos, závažnost textu zbavila děti uvolněnosti a hravosti, zmizel prostor pro radost ze hry. Svou roli sehrála i tréma při premiéře a rozrušení z opožděného začátku představení. Ostatně to, že text hry je patrně členům souboru zatím cizí a nad jejich síly, cítila i sama režisérka, a proto pro závěrečnou Ljubšinu věštbu volila jakýsi živý obraz, spojený s věštěním z magnetofonu. To ovšem působí jako pěst na oko a s takovýmto řešením rozhodně nemohu souhlasit. Ale jak známo, kdo nic nedělá, nic nepokazí. Každý má právo na omyl, nevidím tedy důvodu, proč by toto právo nemělo mít i sobotecké Studio. Zvláště když jeho dosavadní práce byla tak úspěšná. A proto se už těším na další inscenace a jsem zvědav, čím mne na letošní Šrámkově Sobotce překvapí.

Miloslav Kučera, KOS Hradec Králové

Repríza „Tři lidových her k vánocům 1968“, spojená s diskusí bude 7. února 1969. Přijďte se podívat a pohovořit si.

Zuzana Burešová a Dušan Fiedler jako Libuše a Přemysl v „Nové komedii o Libuši“.

Foto P. Bureš

Spisovatel Broučků a Sobotka. Jednou z nejušlechtlejších a nejkrásnějších knih naší dětské literatury jsou Karafiátovi Broučci. V loňském roce se po dlouhém odmlčení objevili znovu v knihkupectvích, v televizi i na gramofonových deskách pro radost velkých i malých. Je však málo známo, že také Jan Karafiát navštívil kdysi naše město. — Bylo to v roce 1872, kdy se spisovatel vrátil ze studií na evangelických universitách a neměl dosud placeného stálého místa. Kázal proto jako evangelický kazatel na různých místech Čech a Moravy a také v Sobotce. Jan Karafiát vzpomíná na to ve svých obšírných vzpomínkách (Paměti spisovatele Broučků, Praha 1922, část čtvrtá, str. 261), jak ho více než po třiceti letech vyhledal v Praze jeden z posluchačů jeho soboteckého kázání a pověděl mu ještě biblický text kázání a nejedny další podrobnosti. Karafiát si zvolil tehdy za podklad svých úvah text bible: „Přivýkejž s Ním medle choditi a pokojněji se míti; skrze to přijde tobě všechno dobré. Job XXII, 21.“ Jméno našeho krajana Karafiát ve vzpomínkách neuvádí. Jaromír Kuchař

Literární pozůstalost Fráni Šrámkova

Jak už bylo na stránkách tohoto časopisu oznámeno, vydal literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze publikaci Soupis literární pozůstalosti Fráni Šrámkova ve svědomitěm zpracování Jana Wagnera. Soupis (inventář) obsahuje písemnosti uložené jednak v zmíněném archivu, ale i v archivu Fráni Šrámkova v Sobotce (rodinné i osobní dokumenty, vlastní i cizí rukopisy — v tom i Mil. Hrdličkové-Šrámkové, korespondenci došlo i některé koncepty odeslané korespondence, materiál tištěný a fotokopie nejsou však podrobně rozepsány), při čemž poznamenávám s archivního hlediska neuvážené začlenění části Šrámkovy korespondence z archivu soboteckého do literárního archivu r. 1952.

Chtěl bych v tomto článku podati doplňky přírůstků v literárním archivu PNP za poslední 3 roky i některá vysvětlení k této publikaci, záslužné a nutné pomůcky pro šrámkovské badatele.

Rukopis s názvem *Temno* obsahuje tužkou psané rukopisy básní: I. Vojín v zákopech, II. 30. srpna 1914, III. Cesta z bojiště s věnováním „dru A. Starému (lékaři, který se ujal Šrámkova a vzal ho k sobě na obvaziště) památkou na doby zlé dole na Soči“. V literárním archivu je také rukopis článku *Už máme všeobecné hlasovací*, 2 ll., 8°; v dopise otci Fr. Šrámkovi z r. 1909 (otiskl jsem ho v *Lidové demokracii* 5. XI. 1961) je také báseň *Má bába*.

Fráňa Šrámek „jakmile přemohl svou pseudoaristokratickou choutku psáti pouze pro sebe“ (tak v dopise S. K. Neumannovi 2. prosince 1901), posílal své verše i prózy redaktorům literárních časopisů — Arnoštu Procházkovi, V. Hladíkovi a jiným — a v literárních pozůstalostech těchto spisovatelů jsou také dopisy i rukopisy Šrámkovy a na tyto bych chtěl také upozorniti (některé z těchto dopisů jsem otiskl v článcích *Šrámkovo Léto* v zrcadle jeho korespondence, *Sborník Národního muzea v Praze*, řada C, VII. 1962, 193 n. a *K literárním počátkům Fráni Šrámkova*, tamže XI. 1966, 161 n.).

Mezi rukopisy zaslány Šrámkem r. 1903 ve dvou dopisech redakci *Zlaté Prahy* (redaktoru A. B. Dostálovi) byly kromě básní, jež jsem otiskl ve výše zmíněném článku z r. 1966 — Z cyklu *Jaro* — strašidlo, *Parafráze starého tématu*, *Moje procházka*, *Melancholie červnového dne*, celkem 4 ll., 4° — ještě básně *Navečer a V noci*, 1 list, 8° z r. 1902 a prózy *Shledání*, 10 ll., 8°, *Za svou milou*, 2 ll., 8°, *O králi*, jehož jméno se nedochovalo, 1 list, 8°.

Ve sbírce Rich. Morawtze je rukopis básně *Na březích Soči* (1916), 1 list, 8°. V *Lešehradu* (součásti literárního archivu) pak jsou dopisy V. H. Brunnerovi (1 bez data), Eman. Lešehradovi (1 b. d.) a S. K. Neumannovi (1 z r. 1919), básně *Ada*, *Minka*, *Marta*, 3 ll., 8° a *Neopatrný*, 3 ll., 2°.

V literární pozůstalosti V. Dyka (člena redakce *Lumíra* od r. 1903) jsou kromě 2 dopisů z r. 1903 rukopisy próz *Případ* celkem záhadný, 3 ll., 4° a *Nedělní výlet* (*Náladý*), 6 ll., 4°. V literární pozůstalosti nakladatele B. M. Kiky je uchován rukopis divadelní hry *Plačící satyr*, 49 ll., 4°, u Ed. Basse, v l. 1919—21 redaktora satirického časopisu *Šibeničky*, kromě 6 dopisů z l. 1930—45 také rukopisy básní *Předehra* 1914, 3 ll., 8°, *Modlitba Josefa Stivína*, 2 ll., 8°, *Vánoce*, 2 ll., 8°, jakož i přepis cizí ruky básně *Raport*, 1 list, 8°. Z dopisů jsou v literárním archivu ještě tyto: V. Hladíkovi — 4 z let 1903—1904, Arnoštu Procházkovi — 1 z r. 1902, F. A. Šubertovi — 1 z r. 1905, Aug. Žaludovi — 2 z r. 1904, Jos. Pávkovi — 1 z r. 1905, S. K. Neumannovi — 4 z l. 1901 až 1920, Jar. Kvapilovi — 37 z l. 1915—48.

V literární pozůstalosti Hanuše Jelínka, který byl v l. 1913—40 v redakci *Lumíra*, jsou kromě 5 dopisů z l. 1917—28 rukopisy básní *Stíny*, 1 list, 8° a *Nenatrháš* (v *Lumíru* 1925 a v *Básních* 1926 s názvem *Uprostřed cesty*). Ve sbírce Fr. Rysa jsou uchovány rukopisy překlady básní Maxe Broda *Prázdniny*, 2 ll., 4° a Fr. Werfela *Otec a syn*, 2 ll., 4°, jakož i povídky *Rum*, 9 ll., 8°, z toho list 1—5 rukou Fráni Šrámkova, ostatní cizí rukou.

Konečně je třeba dodat, že v torzu literární pozůstalosti básníka Viléma Peči jsou jeho přepisy raných básní Šrámkových *Skepse*, 1 list, 4° a *Intonující konec*, 1 list, 4°.

V závěru otiskuji z nově získaných rukopisů Šrámkových básně *V noci* z r. 1902, naplněnou pocitů životního zklamání a desiluze.

Dr. František Bařha

Edice Českého ráje a spisovatelé kolem ní

(Jaroslavu Šulcovi k 65. narozeninám)

P o k r a č o v á n í

„Mohla-li edice unést ještě pátou knihu lyrickou v rychlém sledu, má na tom zásluhu především autor „Studnice s okovem“ Alois Havel“,“ píše B. Pavlíček.

Autor se narodil 4. ledna 1901 v Podhradí u Jičína, stal se učitelem a působil zprvu v okrese semilském, po základní vojenské službě nastoupil v okrese Mnichovo Hradiště.

Literární počátky neměl snadné. Teprve v r. 1937 vyšla nákladem Odboru mladých při Zemském ústředním spolku jednot učitelských v Čechách jeho básnická sbírka Jitrocel, lyrika především sociální. Jejím křestním kmotrem byl František Halas a na základě jeho kladného posudku, především jeho, vyšla za pomoci Josefa Peška, tehdejšího jednatele ZÚS JU („otěčko“ z Fučíkovy Reportáže), aby si hledala svou cestu. Arne Novák o ní tehdy napsal: „Není sporu, že ten mládenec má básnický talent, doposud však většinou básní ve slohu svých vzorů, zvláště Františka Halase, z něho převzal také zálibu pro všechno nechutné, kvasné a oplzlé.“

Halas reagoval dopisem: „Dovedu si Vás představit, v jaké atmosféře žijete, ale tady není pomoci, než snad stisknout ruku a porozumět trochu. Z „halasovštin“ si nic nedělejte, to už je u nás zvykem, že se musí na někoho nějaký ten hadr hodit a někteří páni si na tom založili celou živnost kritickou.“

Teprve po čtyřech letech nato mohla se objevit na knižním trhu druhá Havlova sbírka, kterou byla zmíněná už Studnice s okovem. „Je neobyčejně vkusně vydána,“ píše tehdy Jan Knob, „krásný tisk, ušlechtilé písmo i výprava dr. Kafky se začíná blížit úrovni. Těším se na verše, dělají na mne velmi dobrý dojem...“

Pavlíček uvádí: „Sbírka obsahuje i báseň „Praze“, počtenou cenou města Prahy 1940, což jest jejím dostatečným doporučením.“

*... Já nocí slyším nad řekou,
tekoucí z rodných brázd,
tu starou píseň odvěkou,
tvůj hlas, ach, ten tvůj hlas,*

*uprostřed stínů, tonoucích
v ostychu rozdnění.
Má milá, ránem střehoucí
van omilostnění,*

*chtěl bych tě opřít o nebe
jak pavězu, jak štít,
dívat se shůry na tebe,
v obrubu duhy vryt,*

*chtěl bych tě opřít o nebe
jsa žizni tvé jen hlt.
Ó, co by svět byl bez tebe,
můj živote, má smrti!*

(Praze)

„Studnice s okovem“ měla sice v Halasovi upřímného protektora, ale nepodařilo se mu uplatnit ji u Petra, ani u Borových, ani v Činu. Všude nedostatek papíru, ale nadbytek veršů. František Halas omlouvá svůj neúspěch: „... nemám tolik vlivu, jak předpokládáte.“

Tím větší byla jeho radost, když knížka přece jenom vyšla a on ji dostal do rukou. Píše 6/6 1941 autorovi: „Milý A. H. Děkuji Vám za knížku. Zrovna odjíždím na dovolenou. Jsem velmi rád, že to máte za sebou. Ne-

Fráňa Šrámek

V NOCI

*S nikým já nejdu, nikdo nejde se mnou.
Je trochu světla... tady pod lucernou.
A v prsou tady, v mých prsou tady
srdce mi zemřelo hlady.*

*Nejáhiv jsem pochoval. Pak jsem šel pít.
A když jsem napil se, v hrobečku ryju.
Lucerně zima je. A přece svítí.*

Kam já se s bídou svou, kam já se skryju...?

vyjde-li referát včas, pak to budu reklamovat. Připomeňte mi to laskavě. Pozdravuji srdečně Halas.“

Fr. Halasovi i A. M. Pišovi se v první řadě líbila široká Havlova báseň „U pomníku Karla Hynka Máchy.“ Chápali ji jako symbol vítězství velikého pěvce „Máje“ nad nacistickou nadvládou. Šlo totiž o pomník, jenž byl těsně před zábořem převezen od Starých Splavů na Horku u Bělé p. B. Tam stojí dodnes. Havel věnoval tuto báseň městu Bělé pod Bezdězem. A ta si toho opravdu dovedla vážít. Svědčí o tom vřelé poděkování adresované autorovi, svědčí o tom i neutuchající zájem bělských rodáků, kteří se scházejí v Praze. V jejich klubu byla báseň recitována zásluhou Miloslava Dismana. Její část byla také přednesena v rozhlase:

*... Tou cestou vozovou,
kudy ses navrátil
jak z mrtvých povstalý,
tou cestou mokvavou,
kol chudých souvrátí,
tou oči plakaly,*

*jak loukou k hřbitovu,
pod květnou alejí,
kde lstivý bloumá vrah
jsa schován ve slovu,
jsa ukryt v naději,
přikrčen na mářách.*

*Sem chodí milenci
čiš plnou přiložit
a douškem hořeti,
tam mezi popenci,
jež fialovi z žit,
prolnout se v objetí,*

*tam šepot řeřaví,
krev líci vysýchá,
pak v ráz je zaleje,
tam sladkost zástavy
postupně vyprchá,
a přec bez konce je.*

Báseň se zamlouvala ilustrátoru sbírky dr. A. Kafkovi natolik, že pomýšlel na její samostatné bibliofilské vydání a chystal pro ni řadu kreseb. Píše o tom sám L. Lažan a souhlasí s plánem. K uskutečnění však nedošlo. Zase ten nešťastný papír všechno zhatil.

M. Dismanovi se zalíbila i báseň Kanadská jedle. Snad i proto, že jde o jeden ze stromů bělského parku na náměstí. Ale ve Studnici s okovem uveřejněna není. Rukopis musel k cenzuře, Okresní úřad v Jičíně s tím nechtěl nic mít, poslal věc do Prahy a tam cenzor řáčil bezohledně. Vyškrtl nejen Kanadskou jedli, ale i báseň Zastřeno, Balada dětská, první dvě sloky básně Praze. V další — Zpíváš mi dnes, můj kraji — pozastavil se nad spojením „cizozemský list“ a nahradil obratem „cizokrajný list.“

*Ach, kolikerým hlasem zpíváš mi dnes, můj kraji,
svou píseň prostou zdob,
a kolikerou žalost tvé struny pláštěm tají,
jak tráva skrývá hrob.*

*Však ze dna smutku tvého, jak zpěvy ptáků ranní,
jak zpěvy teplých hnízd,
vylétá k nebi vzhůru, do oblak rozeklaných
jak cizokrajný list*

*ta píseň mladých děvčat, jež mají Kolo mlýnské
za nejmilejší hru
a obracejí v spánku ty čtyři, čtyři rýnské
chtějce tvář i rub,*

*ta tklivá píseň matek, skloněných nad kolébkou,
nad pukající květ,
na jehož ústka rudá, na jehož líci hebkou
s rtů jejich motýl slét... .*

(Zpíváš mi dnes, můj kraji)

A co se stalo dále. Autor věnoval báseň „Mé řeči“ Františku Halasovi. Ten za to 4. 6. 1940 srdečně poděkoval; ale cenzor věnování škrtl. I toho se bál. Halas pak odpověděl autorovi, že je na takové věci už zvyklý.

Verše „Nesmrtelná“ zhudebnili Václav Kolář a Jaroslav Šorejs.

A nyní zase B. Pavlíček: „Největší pozornosti ze sbírek EČR se však dočkal první román edice, Havlova „Ste z k a“, román z učitelského života v nové koncepci. Četné literární kritiky, jež proběhly nedávno denním tiskem, lze zatím těžko rozhojňovati novými postřehy a doplňky. Myslím, že neublížíme ale Havlovu krasocitu, upozorníme-li na okolnost dosud nezdůrazněnou, že v něm vidíme úspěšné spojení splnění požadavků na uměleckou prózu s požadavky na četbu lidovou. Prvé uznal sám Fr. Křelina, který román doprovodil úvodem, druhou okolností jeho brzké rozebrání. Zvědaví čtenáři z Bakovska našli v něm svůj kraj i své známé typy.“ (Pojižerské listy 16. 7. 1943.)

Román zanechal skutečně velký ohlas nejen u čtenářů, ale i u kritiky. J. Š. Kvapil píše mimo jiné: „To není úzkostný velikonoční, přestářlý prostor Čepův. Pro tyto výhledy je možno mít život v lásce, tento život, na této nedokonalé, ale přece krásné zemi.“ (Lidové noviny 14. října 1942.)

Jiný hlas: „Dobré dílo vyžaduje poctivé práce a ta jest v Havlově románě vidět na každém slově. Havlův vyjadřovací způsob je přesný, jasný, ale nikterak chudý, a co jest zejména chvályhodné, není frážovitý. Tato snaha po výrazové čistotě a neotřelosti souvisí s Havlovým smyslem po jazykové čistotě: málokterá nynější česká kniha je tak jazykově správná jako tato. Jedno k druhému: hledá-li se vzorné dílo regionalistické literatury, zde je.“ (Vítězslav Tichý v Národní práci 31. 1. 1943.)

Román vycházel původně v časopise Žena českého venkova pod názvem „Brázda poznání“.

V. Rut v tehdejší rozhlasové relaci řekl mimo jiné: „Alois Havel je z těch, kteří regionální a venkovský román mohou napsat ne studenou cestou podle určitých myšlenkových schemat, ale ze schopnosti a vůle srdce.“

Básník Jan Boudý napsal autorovi Stezky otevřený list, který uzavírá slovy: „Tvoji knihu jsem přečetl jedním dechem, neboť máš básnickou dynamiku slova, takže tím je nejvíce působivá a přesvědčivá. O Tvé knize se musí přemýšlet a diskutovat, ale není nutno s ní zcela souhlasit, neboť máš svůj osobitý zorný úhel a pojetí, oproštěné od libivosti a popularity... Jdeš svou cestou, svou vlastní cestou — a to je krásné...“

Jaroslav Šulc ozval se slovy: „Nikdy jsem si nepomyslel, že by ses pustil do tak důkladného díla. Jsem překvapený, kolik citu a nových postřehů jsi dovedl nalézt. Některá místa jsou přímo z krve, z kamení a ze země. To se mi líbí. A k tomu řeč, která mi znovu přiblížila domov a celý náš kraj... Neměl bys to poslat Šrámkovi? Mnoho jsem musel na něho myslit při tom. Snad je to tím, že z vás obou mluví jedna země: písek, čedič a štěrky, borovice a vřes...“ (Praha 5. 11. 1942.)

I Jaroslav Podobský našel pro Stezku nadšená přitakání. Právě tak B. Pavlíček. Ten píše 16. 10. 1942: „Hluboká pravda je myslím hlavní předností... Je to román nebojácný svou koncepcí, jsem vskutku rád, že autora mohu počítat mezi své dobré známé...“

Román ilustroval opět dr. Alois Kafka.

A. Havel byl členem Syndikátu českých spisovatelů i Literárního klubu Aktivisté. Přispíval do časopisů Národní osvobození, Osvěta venkova, Literární kruh, Rodný kraj, Cesta míru, Český učitel, Lidové noviny atd. Některé jeho věci byly uveřejněny ve sbornících. Jsou to např. publikace Polní květy, Hvězdy svobody, Odpich atp.

Mimo uvedená díla vydal v r. 1948 román zase s venkovskou tematikou „Očištěná Václava Holána“ (opět z Pojižerů) a téhož roku i básnické zpěvy na Máněšův obraz „Š v a d l e n k a“. V současné době má být vydána jeho novela Borisek, příběh sovětského vojáčka z roku 1945 v osvobozeném Bakovsku.

A. Havel pracuje i jako historik dělnického hnutí na Bakovsku, historik odboje proti německým okupantům, letopisec dějin školy, rákosového domácího průmyslu apod. Vydal i publikaci „Na paměť podlým“.

V rukopise má sbírky veršů s tvým štítem (pamatce Jana Švermy), Pramen lásky (o Boženě Němcové) a román Nový život.

(dokončení příště)

Vzpomínka na Václava Šolce

Nebožtík otec byl přítelem Václava Šolce a často nám dětem vypravoval, že se u něho zastavil, když jel obchodně do Prahy, ač bytná nikoho nesměla k němu pustit. Otce snad poznal po hlase a přivítal: „Jeníku, pojď dále — a co nového v Sobotce?“ Otec mu nesl, co mezi sebou přátelé sebrali — pár zlatek, ale zdráhal se je přijmout, že mu to už neprospěje, a děkoval.

Měli jsme v rodině první „Prvosenky“, ale půjčováním zmizely. Pak si otec koupil jiné a napsal do nich básničku, kterou napsal Václav Šolc jedné sobotecké ochotnici k jmeninám:

UCHOTNICI DIVADLA V SOBOTCE KU JMENINÁM

I.

*Veselohrou budíž Vaše žití
až tam, jednou kdy Vám s uzarděním
přijde doba stav Váš proměnití,
neboť veselohry končí zasnoubením.*

II.

*Činohrou buď zdárnou
tož na scéně národových snah,
by z ní chazoletky s myslí švarnou
vyšly nepřátelům na postrach.*

III.

*Až pak naposledy tragedie
koncem života se dostaví,
pak nechť Bůh sám
tragický ten moment
v ráji žitím rajským rozuzlí.*

Václav Šolc-Předměstský

(Zapsáno panem Macákem na listu vlepeném do vydání Prvosenek z r. 1905 — v majetku Jana Bálka).

Často nám otec vypravoval i jak zpívali tu zakázanou tehdy píseň „Hej Slované!“, jak byli voláni k soudu a Šolc vůbec nezapřel, že zpíval. Složil na to také písničku.

V srpnu 1952 zapsala Božena Bálková - roz. Macáková
Vi.

Vzpomínám...

Lákal mne tento kraj, až se v srdci mém stal mým. Miloval jsem ho pro místa, kde žil Karel Václav Rais, vrstul jsem do něho svou mladou láskou k Fraňovi Šrámkovi — a zatím jsem potkával jen prokleté básníky. Tady lid dopustil smrt svého písničkáře Václava Šolce, sem se vrátil uhodán tbc Josef Kocourek, zde volil smrt před svým životem Josef Zindr.

Žil jsem dobou těch posledních, naše osudy se křížovaly, ale putovali jsme spolu vpřed spojení stejnou myšlenkou, i povolání nám bylo společné.

V r. 1929, kdy J. Zindr se rozhodl ukončit svůj život, přišel jsem do Trenčína a seznámil se tu s jedním ze slovenské avantgardy českých učitelů Józou Pospíšilem. Na Slovensku nebyl jen Petr Jilemnický! Žil tu také v Martině Józka Zindr, pocházející z Českého ráje. Pospíšil mi to dokázal dvěma ročníky Pravdy (1925, 1926).

Když si dnes čtu k výročí Zindrova narození (narodil se v Plhově 30. ledna 1899) ve Frýbově medailónku „[sme květy této země“, věnovaném životu a dílu Zindrově, objevuji tu verše, které mne tehdy v Trenčíně zaujaly. Jsou ze Zindrových „Vítězné balady“ a zaznívají mi dnes jako jeho epitaf:

*Chudobný napriek všetkým chcem kvitnúť —
bez konca žit' nesmrtelný —
a v kvetoch na hrobe
je moje meno,
ktoré z nich vypijú
hviezdy a vtáci —
tak blízko nebu
znie hlas môj verný,
slyšíte, ľudia,
ľudia kamenní,
boha, či pod srdcom
všetkým sa prameni.*

BOHUSLAV BREJNÍK

Z HISTORIE NÁPISŮ NA STAVBÁCH

Pokračování

32. Na šafranici č. 14, Anna Valentová:
S pomocí Boží Pozdvížením Josefa Kalvody Léta Páně 1866 (W, T)
33. Novoměstská č. 95, Bohuslava a Miroslav Rudovi:
S Boží pomocí vystavěli nově tento dům Matěj a Barbara Ruta, sousedé v Sobotce dne 25. Května 1869. (Uprostřed byl ve čtverci obrázek. T)
34. Úžlabina č. 56, Marie a František Hamršmídovi:
FHM 1927 — 50 ČÍSLO 56. (Původní záklopa z roku 1802 byla při opravě lomenice zničena. Na nové čtete v prvním řádku monogramy opravovatelů, v druhém interval opravy, ve třetím je číslo domu. Navíc ve čtyřech betonových sloupcích plotu je letopočet jeho dokončení 1947 (v každém sloupcu jedna číslice) T, Tč: 1807 koupil Matěj Vaněk domek po Janovi a Alžbětě Šimkových)
- Je to tedy celkem 34 nápisů, které se mi v roce 1967 a 1968 podařilo přečíst. Pomohli mi i někteří majitelé domů, kteří mi dovolili vstup na půdu nebo do půdní roubené světničky, abych záklopu viděl z větší blízkosti. Jindy mi půjčili i žebřík, abych se k záklopě dostal. Znovu jim všem děkuji!
- ## II. Nečitelné a ztracené nápisy ze soboteckých záklop
- V dalším soupise podám texty ze záklop, o kterých jsem se dozvěděl z literatury a poznámek předchůdců. Některé z nich jsou ještě na lomenicích, ale pro úplně opadanou barvu nebo zabilení vápnem jsou zatím nečitelné. Jiné záklopy zde uvedené jsou již ztracené, zničené nebo spálené. Ať alespoň poznámky o nich nedají jim upadnout v zapomenutí. Cituji je opět počínaje nejstaršími.
- Hakenova č. 41:
L. G. K. Léta Páně 1750 dne 4. září. (W)
  - Jeřábkova č. 70:
1752. (PP)
  - Náměstí míru č. 129 (Gansův dům):
1754 IHS W I. (M: vyryto do mazanice stěny světnice v patře, T: v roce 1968 nápis neexistuje)
  - Na šafranici č. 38:
L. G. Ch. Tento domek jest s Pomocí Boží vyzdvížen s nákladem Josefa... Souseda Města Sobotky A. 1767 dne 29. máje. (W) Zkratky L. G. Ch. znamenají latinsky Pochválen buď Ježíš Kristus.
  - Na šafranici č. 32 (kovárna):
Pochválen buď Pan Ježíš Kristus. Vyzdvížen jest s Pomocí Boží Krunť tento nákladem Václava Orta Léta Páně 1768. (Nápis byl v rokokovém rámečku, uprostřed měl symbol IHS, četl W. Kovárnu přestavoval Václav Kolumpek, dnes osmdesátiletý, který tvrdí, že na nápisu bylo jméno Dominik Ort, ne Václav)
  - Na šafranici č. 29:
Pochválen Buď Ježíš Kristus. S Pomocí Boží vyzdvížen jest tento Dům Nákladem France Lavickýho Souseda a spolu Měšťana Města Sobotky A. 1779 Roku dne 13. srpna. (Uprostřed nápisu symbol IHS. Dům byl zbořen asi r. 1928. W.)
  - Novoměstská č. 82:
1780. (PP)
  - Novoměstská č. 86:
Pochválen Buď Ježíš Kristus s Pomocí Boží vyzdvížen jest tento Domek Nákladem Ignaciuse Kalvody souseda města Sobotky. Pán Bůh rač chránit a opatrovat tento grunt a celé město od všech zlých příhod. Léta Páně 1783 Roku Dne 24. Července. (Zbořen roku 1961, Č, D pro PP)
  - Na šafranici č. 28:
Pochválen Buď Ježíš Krystus S Pomocí Boží Vyzdvížen jest Tento Krunť Nákladem Jiřího Šolce Souseda Města Sobotky Léta Páně 1783 Roku Dne 16. Octobru. (Uprostřed symbol IHS. Dům byl zbořen roku 1964. W)
  - Novoměstská č. 79:
1785. (PP)
  - Novoměstská č. 80:
1785. (PP, Tč: 1781 koupil dům Josef Franc)
  - Na šafranici č. 23:
1786. (W: těžko čitelný nápis, Tč: od r. 1776 majitel Jan Janků, T: roku 1968 nápis nečitelný)
  - Březenská č. 386 (staré č. 25):
Léta Páně 1789 Roku Dne 30. Juní. (Uprostřed záklopy v kruhu č. 25. Dům je dnes zbořen. Tč: 1771 ujal grunt Matěj Černý. W)
  - Jeřábkova č. 66:
Tento domek jest Vyzdvížen S pomocí Boží a Z nákladu Počestného Muže Josefa Říhy souseda zdejšího 1789 Dne 10. Junius. (M)
  - Novoměstská č. 81:
Pochválen Buď Ježíš Kristus. S pomocí Boží Vyzdvížen jest tento Grunt z nákladu Poctivého cechu soukenického za měšťanů starších Cechmistrů pana Antonína Vlacha a pana Ignaciuse Bozlera. Léta Páně 1789 Roku Dne 29. Oktobra (Č, PP)
  - Špálova č. 338:
Tento dům jest Vyzdvížen S pomocí Boží a z nákladu Počestného Muže Jiříka Hraviho 12 souseda zdejšího a jenž se stalo v Roku páně 1790 Dne 10. Srpna. Tesař Josef Kunst. (M)
  - Hakenova č. 44:
Pochválen Buď Ježíš Kristus. S Pomocí Boží Vyzdvížen jest Tento Krunť Nákladem Josefa Zemličky Souseda a Spolu Měšťana Města Sobotky 1792 Roku Dne 8. Srpna. (Uprostřed symbol IHS. Tů: 1702, W)
  - Na šafranici č. 30:
Pochválen Buď Ježíš Krystus až na věky amen. S pomocí Boží Vyzdvížen jest tento dům nákladem... Svobody měšťana města Sobotky 17... Roku dne... (Dům zbořen 1924. W: značně poškozeno, Tč: 1779 koupil soukeník Josef Svoboda díl zahrady pro vystavění domku)
  - Hakenova č. 42:
Pochválen buď Ježíš Kristus. Tento Krunť jest vystaven z nákladu Františka... a Měšťana Soboteckého dne 29. Juli A. 1813. Svatý Floriáne Rač opatrovat od Pádu... (Uprostřed symbol IHS. W: části záklopy zabileny vápnem. T: roku 1958 záklopa není, lomenice je celá v kožichu)

(pokračování)

Pravá strana záklopy ze Sobotky z r. 1736 (číslo soupisu 1/2). Zdálnivě nečitelný nápis na holé záklopě vynikne v postranním osvětlení.

Foto J. Trejbal

ZA MIROSLAVEM VLACHEM

Dne 6. listopadu 1968 skonala nenadále a 12. listopadu byl podle svého přání ve vší tichosti zpopelněn podplukovník Miroslav Vlach, zasloužilý historik, který — řekněme hned — byl výrazným představitelem onoho typicky soboteckého krásného místního patriotismu. Občan jiného města mívá mnohou příležitost upřímně se podívat této zvláštní láskyplné oddanosti k rodnému městu.

Máme-li dnes věnovat, žel, již jen pietní vzpomínku Vlachově dílu a jeho památce, sluší ponechat nejprve slovo jemu samému. V první polovině let padesátých, kdy jeho zdraví jednu dobu vážně utrpělo, načrtl totiž Miroslav Vlach svůj, jak sám praví, „autonekrolog“, třebaš ne dále než do doby prvního studentského mládí. Přání, které tu úvodem vyslovil, došlo po mnohých letech splnění: „Potichu, nenápadně odešel,“ píše tu. „Tiše, prostě a nenápadně žil a přál si, aby takový byl i jeho odchod.“ Ten tichý jeho život přinesl však mnohý cenný plod. Uvedme i další část onoho jeho životopisného náčrtku: „Narodil se,“ píše tu o sobě, „22. března 1896 ve Vinařicích na Kladensku, na nádraží ve Vinařicích-Třebichovicích; zde jeho otec Jindřich byl železničním úředníkem. Matka Božena, rodem Prokšova, dcera výborného a zručného soboteckého hodináře, byla též vynikající a oblíbenou soboteckou ochotnickou herečkou. K svému rodišti neměl nižádný citový vztah. Ten měl jen k Sobotce, rodišti obou rodičů, domovu svého dětství u dědečka a babičky Vlachových, kam přišel do druhé třídy obecné školy po předčasné smrti obou rodičů a po několika neradostných měsících v rodině své macechy v zapadlé vsi pod Železnými horami u Nasavrku. Po celý život vzpomínal na své dětské putování na sklonku zimy roku 1904 přes Pardubice, Prahu a Bakov do Dolního Bousova a odtud koňským omnibusem poštovním k sobotecké poště k dědečkovi Josefu Vlachovi a milé babičce, v jejichž skrovném příbytku v Jičínské ulici č. 206 našel nový domov.

Nadaný žák sobotecké školy,“ vzpomíná sám dále, „vděčně se vracel ve svých vzpomínkách k svým učitelům, Hartlovi a na měšťance zvláště k Boudyšovi za to, že jej mnoho naučili a že u něho probudili kulturní zájem. Od nejtítlejšího dětství vášnivý a zaujatý čtenář, kterému nestačila žakovská knihovna, který měl stále rozečtenou knihu u dobrého strýce, berního správ-

ce Rotty, který si knihy půjčoval v knihovně místního Sokola i ve známých rodinách, měl i jiné zájmy. Dětskou romantiku sytil častý pobyt na statku u Šimků v sousedství, cesty na pole, svezení na koni, na svážených vysokých fůrách, únik za sněním do korun stromů na zahradě, zvláště na oblíbený ořech za stodolou, a pak výpravy do milovaného Ryje, tajemné humprechtské obory, v létě vždy se sítkou, neboť se sbírali motýli, brouci, nerosty, lisovaly květiny, a tím vším se plnil primitivní improvizovaný přírodovědecký kabinet v příruční komoře na pavlači. Druhy na těchto výpravách byli jemný Pepíček Ortů, již jako primán zesnulý, Pepík Mrvů, oba ze sousedství, a pak spolužák Vašek Dvorský. Z dob studentkých stal se druhem nejbližším a nejmilejším Vašek Hejn, s nímž ho poutalo přátelství již za společného ministrování, jako příbuznost povahová, zájmová.“ Poslední, vděčný pozdrav vzkazuje přitom — předčasně — těmto milým druhům společného dětství.

Přišly doby vážné. Nastoupení úřednického místa v cukrovaru v Dolním Bousově, které pro něj po studiu na československé obchodní akademii chystal jeho kmotr, poslanec Jindřich Maštálka, zmařila válka. Vlach ji prožil šťastně jako záložní důstojník nejprve na ruské a od počátku roku 1916 na italské frontě. Po převratu byl jako důstojník převzat do činné služby v naší československé armádě a jako takový sloužil — jednu dobu jako osvětový důstojník — ve více posádkách v Čechách i na Slovensku, až byl v březnu 1928 povolán do ministerstva národní obrany, kde pracoval pak po deset let v osobním oddělení. Po likvidaci tohoto úřadu roku 1939 byl převeden do ministerstva sociální a zdravotní správy, kde působil pak po čtyři léta. Volného času užíval, veden svým zájmem historickým, k studiu v pražských knihovnách a archívech. Proto požádal též, když byl po osvobození roku 1945 povolán opět na své místo do ministerstva národní obrany, o přidělení do Vojenského historického ústavu. Dostalo se mu ho koncem ledna 1948 v hodnosti podplukovníka jako samostatnému referentu vojensko-historického oddělení s určením věnovat se údobí mezi oběma válkami 1918—1939. Z té příčiny dal se potom též zapsat k odbornému studiu historie na Karlovu universitu.

Další nové administrativní a politické změny roku 1949, kdy byl v srpnu tr. dán do výslužby, přinesly nežádoucím způsobem novou volnost k soukromé historické práci. Soustředil se na ni plně přes různé překážky a svízele prvních let padesátých. Pražský důstojnický byt musel opustit a bylo mu vykázáno obydlí v Chýni u Hostovic. „Trudná, neradostná byla ona léta vyražení z oblíbené činnosti,“ vzpomíná jindy. „Nikomu si nestěžoval,“ praví k tomu o sobě, „naopak hleděl rozdávat naději.“ „Rozjímání v ústraní stalo se největším darem, který vděčně od života přijímal...“ Pravidelné schůzky v Praze s několika milými druhy dřívějšího zaměstnání ve Vojenském historickém ústavu dávaly oživat duchu bývalého prostředí k posile vlastního ducha i těla až do poslední doby. To, bohatá četba a, nezapomeňme dodat, v první řadě krásný vzájemný život rodinný, pomohly mu překonat okamžitou depresi oněch let, takže se mohl zase plně věnovat své práci.

Celým svým založením a zálibou byl Miroslav Vlach jako historik předurčen pro práci vlastivědnou. V prvním údobí této své činnosti zabývá se více studiem heraldickými a genealogickými, skoro vesměs se zaměřením k Sobotce. Za okupace uveřejnil několik drobnějších článků toho druhu ve Věstníku soboteckém a Zprávách Mladé Sobotky. Jubilejní sborník „Sobotka 1498—1948“, vydaný k 450. výročí povýšení Sobotky na město, přinesl Vlachův heraldický článek „Sobotecký městský znak“ a jeho obšírnou genealogickou stať „O kosteckých pánech poznámky rodopisné, heraldické a životopisné“. S první prací souvisí i jeho článek „Kanář hlava ve znaku Sobotky“ a stať „Korál anebo jelení paroh?“ [Výroční zprávy krajského kroužku Mladá Sobotka 1944 a 1945].

Vysloveně vlastivědnou historickou prací jest Vlachovo pojednání ve Sborníku Severočeského muzea Liberec 1959 „Přehled robotních povinností na Sobotecku po vydání robotního patentu v roce 1775“, v němž s použitím fondu robotních seznamů patrimoniálních úřadů ve Státním ústředním archívu a rozsáhlé literatury zjišťuje robotní břemena poddaných na Sobotecku podle onoho patentu.

Vedlo by daleko vypočítávat četné Vlachovy příspěvky v krajaňských a rodáckých časopisech, články příležitostné a životopisné — např. o soboteckém hodináři Janu Prokšovi ve Věstníku soboteckém 1941, o A. Rottovi ve ZŠS 1966 — nebo též z oboru dějin umění (Špálova výstava obrazů v Sobotce o posvěcení 1911, ZŠS 1965), zmínky zvláštní vyžaduje však jeho obšírné pojednání ve Zpravodaji Šrámkovy Sobotky 1965 „Obnova ochotnického divadla v Sobotce v roce 1857“, poněvadž souvisí s jeho velkou prací, kterou dnes třeba nazvat jeho prací životní. Je to práce o soboteckém divadelnictví, kterýmžto směrem zaměřil Miroslav Vlach od konce padesátých let veškeré své úsilí.

Vím jak radostné, ba šťastné byly pro podplukovníka Vlacha měsíce, kdy mohl několik roků po sobě pobývat vždy v létě v Sobotce, pořádat tam muzejní a divadelní knihovnu a studovat z fondů Městského archivu. Tehdy obíral se již déle prací, k níž shledával za pomoci archivaře Karola Bílka pramenný materiál i v těchto fondech, prací o soboteckém divadelnictví vůbec a ochotnickém zvlášť. Jeho zájem byl obrácen tímto směrem snad jakýmsi duchovním dědictvím po matce, ale i jeho vlastní ochotnickou divadelní činností v dobách studentských. Tato činnost byla v letech mládí naší generace netoliko ušlechtilou zábavou, ale i účinným kulturním povzbuzením, jako bylo původně, v dobách Tylových, divadlo vůbec mocnou hybnou silou vědomí a citění národního.

Tak vznikaly od konce let padesátých dvě Vlachovy práce, jimiž se uvedl velmi příznivě jako divadelní historik. Práce první, „Sobotka a divadlo. Kulturní kronika malého města. Díl I. — do roku 1862“, podává na podkladě soudobého pramenného materiálu v devíti kapitolách počátky a vývoj soboteckého divadelnictví od XVII. století a podrobně od dvacátých let minulého století. Pojednává o vzpruhách i zábranách, jež doznávalo, o divadelním repertoáru, jeho zvládnutí, o činných aktérech i osobách o sobotecké divadelnictví vůbec zasloužilých s přihlédnutím k důležité stránce hospodářské, vše v širokém rámci domácího soudobého kulturního a společenského prostředí (kap. IX.: Sobotecko kulturně do

r. 1862]. Obsáhlá práce druhá, podle všeho výsek z připravovaného dalšího dílu práce první, líčí pod názvem „Sobotečtí studenti kolem Thespidovy káry“ činnost tamních divadelních ochotníků v prvním desetiletí našeho věku, opět v širší souvislosti s kulturním a společenským životem města podle soudobých pramenů a vlastních osobních zážitků. Vlach podává své líčení s patrnou láskou k věci, osobitým a poutavým způsobem, jemuž nechybí ani humor. Oběma pracím dostalo se v letech 1963 a 1965 vždy 2. ceny vlastivědné části literární soutěže Šrámkovy Sobotky. Málokteré město může se vykázati tak důkladnou souhrnnou a s tak vřelým zaujetím psanou prací o místním divadelnictví. Po mém soudu zasloužila by vydání tiskem.

Plodem této Vlachova hlubokého zájmu jest jeho poslední práce o návrhu Josefa Mánesa na výzdobu stropu soboteckého divadla, kde se autor pohybuje i na půdě umělecko-historické. Shledáme se s ní ve sborníku „Sobotka 1968“. Je mi známo, jak se těšil touto prací, jak se těšil na její zveřejnění. Bohužel — dílo posthumní.

V posledním čase zabýval se podplukovník Vlach, jak je mi též známo, dvěma tématy z oboru vojensko-historického. V jednom z nich chtěl se zabývat po stránce vojenskostrategické od počátku plánovanou velkou ústupovou akcí rakouského prvního armádního sboru za války roku 1866, která byla vinou velitelství severní armády z nedorozumění u Jičína osudově zdržena. Měl k tomu k dispozici důležitý pramen z vídeňského válečného archivu, spis o průběhu a výsledku vyšetřování, zavedeného ve Vídni proti veliteli I. armádního sboru generálu Eduardu hr. Clam Gallasovi. Při líčení osudu Sobotky v oněch dějinných dnech mohl se rovněž uplatnit Vlachův krásný lokální patriotismus. Provedení zmařila smrt...

Uzavřeme tuto pietní vzpomínku na historika a českého muže, podplukovníka Miroslava Vlacha, zase jeho vlastními slovy z dopisu jednomu soboteckému příteli — koncept leží přede mnou: „... o mé rodácké věrnosti až do posledního dechu nemusím ubezpečovat...“

Zemřel ředitel Josef Fejfar

Připadl mi přetěžký úkol, abych se rozloučil s milým a obětavým kolegou, panem ředitelem Josefem Fejfarem, který 15. prosince 1968 zemřel v jičínské nemocnici. Mám mu přinést poslední pozdravy z míst, jež po léta cítila jeho otcovskou péčí a starostlivostí, jež se stala jeho druhým domovem — ze sobotecké školy. A já se bojím, že nemožu změřit velikost jeho lásky k dětem, zvážít, kolik práce věnoval škole i veřejnosti...

Rodák z učitelské rodiny z Ledců (narodil se 15. III. 1895) navštěvoval obecnou školu v Osenicích a Zelenecké Lhotě, měšťanskou školu v Libáni. Po maturitě na státní reálce v Mladé Boleslavi a učitelském kursu v Praze se stal zastupujícím učitelem na obecné škole ve Všebořsku, později v Dolním Bousově.

Jako kdyby byl Sobotkou magicky přitahován, i na svých působištích se k ní blížil. Leč první světová válka zasáhla a v březnu 1915 nastoupil jako jednorokní dobrovolník a putoval na ruskou, pak rumunskou a italskou frontu. Dvakrát raněn — podruhé těžce — dočkal se šťastně konce války.

Svoboda v roce 1918 jej vrátila nejen k učitelskému povolání, ale přímo do jeho rodiště. Po roce však měnil Ledce za Mladějov. Zase je Sobotce blíž, ale přichází sem jako učitel až po třiletém působení v Dolním Bousově.

To je 1. ledna 1924. Ředitelem měšťanské školy tu byl jmenován 1. září 1939 a 31. srpna 1950 odešel na vlastní žádost na trvalý odpočinek. Působil na sobotecké škole tedy 15 let jako učitel a 11 let jako ředitel. Kromě toho vyučoval i na zdejší živnostenské škole a lidové škole hospodářské.

Ochotně a obětavě pracoval také na mnoha úsecích veřejného života. Stál u kolébky okresního osvětového sboru, býval členem rady MNV, významné bylo jeho působení v různých funkcích sociálních a v Okresní péči o mládež, v Jeřábkově družstvu, jako výtvarník se uplatňoval v Sokole, v loutkovém divadle a zvláště ve Šrámkově družině mladých divadelních ochotníků, ilustroval řadu soboteckých tisků, nadšeně hrával ve známém Soboteckém kvartetu i jiných tělesech a — veden zálibou vedle malování nejmilejší — založil r. 1949 při sobotecké škole hudební kroužek. Jen ve školním roce 1949/50 absolvoval se svým kroužkem 25 veřejných vystoupení v nejrůznějších končinách vlasti a zvítězil s tímto dětským hudebním souborem v okresním i krajském kole soutěže tvořivosti mládeže.

Kolik tváří prošlo za ta léta před dobromyslným pohledem učitele, kolika vložil do srdcí to nejlepší, co mohl — lásku k hudbě. Několik z nich později absolvovalo i konservatoř. Učitelství mu nebylo jen zaměstnáním, ale požehnaným povoláním.

S tichým dojetím jsem četl řádky napsané panem ře-

ditelem Fejfarem ve školní kronice. Ze všech vyznačuje láska k dětem a starost o jejich budoucnost, vděk a uznání svým spolupracovníkům. Pln rozechvění a tklivého vzpomínání četl jsem zápis z pohnutého roku 1945. Tehdy, 17. května 1945, byla v sále Okresní záložny hospodářské konána opět první školní oslava v osvobozené vlasti. Před členy MNV a učitelským sborem pronesl tenkrát pan ředitel Fejfar k dětem tato slova:

„... zavolal jsem vás dnes poprvé po dnech těžkého života, po řadě let, jež zdála se, že nemá konce. Těžce se probouzíme z těžkého snu, malátní posud prožitými mukami duševními i tělesnými. Nebylo života, nebylo radostí... Vás, drahé děti, připravila o krásné dny jara vašeho žití, nám dospělým připravila netušená muka a rány, jež dlouhý čas zvolna zacelí... Propulsi jsme šťastně do klidných dnů kéž navždy trvalého míru bez obětí, jež kruté postihly některé školy. Vy děti snad do-

sud ani nechápete, že byli to v první řadě vaši učitelé, kteří vždy se vzácnou, vše překonávající rozvahou ve věrném plnění svých výchovateckých povinností, vždy v naprosté svornosti, vedli vás příom cestou se vztyčeným čelem české národní hrdosti velmi obezřetně jedinou možnou cestou českého člověka, nezlomeného cizáckým barbarstvím. Viděl jsem často, že jen srdce vašich učitelů beze slov k vašim srdcím hovořilo, co ústa vyslovit nesměla. A viděl jsem vždy, že srdce vaše rozuměla i očím vašich učitelů. V těch chvílích jedině byl jsem šťasten, že mohl jsem pracovat se vzácně čestnými druhy, byl jsem šťasten, že drahý náš kraj dal do rukou našich tak národně ukázněné děti...“

Milý pane řediteli, loučím se s Vámi a děkuji Vám za Vaši dobrou kantorskou práci. Vzpomínka na Vás nám bude mnohdy oporou!

(Vyřato ze smutečního proslovu nad hrobem)

Bez dirigenta...

Z řady skutečných soboteckých osobností odešla v mrazivých prosincových dnech další — ředitel Josef Fejfar. Člověk, který se svým životem a prací zapsal hluboko do dějin Sobotecka. Odešel český kantor v tom nejlepším slova smyslu, malíř, který štětce vyjadřoval svou lásku k Sobotce a okolí, odešel muzikant, který vychoval generaci hudebníků, další naučil hudbě rozumět a probudil v nich lásku k muzice a zpěvu.

Vzpomínám si dnes po dvaceti letech, jak jsem byl panem ředitelem Fejfarem „přinucen“ stát se basistou v hudebním kroužku sobotecké školy hned v letech jeho vzniku. Nic nevadilo, že jsem předtím měl jen klavírní přípravu — vyhovoval jsem tělesnou výškou a tak bylo rozhodnuto.

Elementární výcvik jsme absolvovali v prvních měsících s panem ředitelem u klavíru. Když už jsme lépe četli z partu, pozval nás někdy dohromady s violoncellisty — a nakonec to byla řada koncertů, jejichž počet by dnes už nikdo z nás nedal dohromady. Vystupovali jsme při nejrůznějších slavnostních příležitostech ve škole, při veřejných schůzích, soutěžích tvořivosti mládeže a hudebních festivalech. Byli jsme ve své době jediným souborem toho druhu v republice, končivali jsme na prvním místě v okresních a krajských kolech soutěží, ale v celostátních jsme nebyli — neměli jsme s kým soutěžit.

Dnes, když se s odstupem času probíráme skromným dokumentačním materiálem, plakáty, letáky, programy a fotografiemi, musíme se obdivovat, kde se v našem

dirigentovi vzala odvaha a síla k uskutečnění měsíčního náročného turné po severní Moravě (Šternberk, Olomouc, Bruntál, Rýmařov, Karlova Studánka atd.). Tento zájezd patřil k našim nejkrásnějším zážitkům, byly to však asi nejnámáhavější prázdniny našeho dirigenta. Těžko si kdo umí představit práci s 35členným instrumentálním souborem, který se denně stěhoval malým autobusem se všemi nástroji (i violoncela, basy a bubny) od města k městu, od rekreačního střediska k mezinárodnímu pionýrskému táboru atd. Někdy se konaly i dva koncerty denně, pan ředitel ladil nástroje, měl starost, jak nás všechny uhlídat. A večer, když nás uložil k odpočinku, musel na dobrou noc vyprávět na naše přání své příběhy z první světové války tak dlouho, dokud nepřestaly naše otázky. V noci často obcházel naše postele a přikrýval nás — a další den začalo vše znovu.

Stejně to bylo o dalších prázdninách, které jsme strávili na turné v Posázaví (Kácov, Zruč n. Sáz., Ledec n. Sáz. aj.)...

Dalo by se mnoho vzpomínat na krásná léta prožitá ve škole a bohatší o zážitky z hudebního souboru, jehož kvalitu ocenil i ministr Zdeněk Nejedlý slovy: „Jste skvělí!“

Budeme vzpomínat i na poslední rozloučení, kdy pana ředitele doprovodili na sobotecký hřbitov i členové jeho souboru. Bylo nám smutno, nestyděli jsme se za slzy. Na hrobě našeho dirigenta spočinula mezi květinami a věnci i naše malá lyra. A v jeho bytě mlčí ztichlé a opuštěné nástroje...

Byl jste skvělý, pane řediteli!

MUDr. Ivan Kafka

ARCHEOLOGICKÝ ZÁPISNÍK ZE SOBOTECKA

Nejvýznamnější objev se dotýká záhadných „šancí“, které leží mezi Markvarticemi a Hřmenínem. Hliněné valy ve tvaru obdélníka objevil sice už roku 1888 gigant české archeologie J. L. Píč, ale až do nedávné doby nikdo nevěděl, oč vlastně běží. Až v r. 1968 uveřejnila významná česká archeoložka L. Jansová v časopise „Archeologické rozhledy“ stát, kde srovnala markvartický záhadný objekt s řadou podobných útvarů ve střední Evropě. — Autorka došla k názoru, že jde o keltskou svatyni. Podobnou věc prozkoumal západoněmecký archeolog K. Schwarz u Holzhausenu a podařilo se mu objevit dokonce „obětní“ šachtu hlubokou skoro 7 metrů a obklopenou i jakýmsi budovami.

Nutno však upozornit, že okolo markvartické svatyně vyslovila L. Jansová i některé pochyby. Například se jí zdálo podivné, že svatyně je vysunuta dost k severu. Keltové, kteří ji zbudovali, sídlili převážně na územích ležících jižně od Jičínska a Mladoboleslavsko.

Autorovi této statě se však podařilo všechny tyto pochybnosti přesvědčivě vyvrátit. Přímou v areálu svatyně i její těsné blízkosti byly nalezeny zlomky tzv. laténských keramiky, ba i železná sekerka. Archeologové připsují hrnce laténské kultury hlavně starému národu Keltů, kteří s oblibou podobné svatyně budovali.

Domněnku, že svatyně leží mimo oblast osídlenou Kelty, je nutno opravit, poněvadž Kelty osídlené teritorium se rozkládalo ještě více k severu. Vysunutá osada byla objevena u Kbelnice na Jičínsku; dokonce i v blízké Libáni byl vykopán před rokem keltský kostrový hrob z archeologického stupně LB, který náleží mezi léta 400 a 300 před naším letopočtem. Svatyně asi zanikla po odchodu Keltů ze severních Čech, někdy okolo roku 100 před narozením Krista. Keltové ustupovali před Germány, expandujícími od severu.

Další nález hlásil roku 1966 J. Linka do jičínského muzea. Na poli „Na šavlich“ u Kdanic vykopal v hloubce 150 cm kus hrnce a kost. Nálezy bohužel neoplývají obzvláštním stářím. Náleží do vrcholného středověku, zhruba do doby, kdy jsou Kdanicé poprvé připomínány v písemných pramenech (15.—16. století). Kost patří obyčejné krávi.

Poslední archeologicky významné předměty nalezl již za druhé světové války prof. Mencl na pařežském hradě, ležícím na západním okraji Prachovských skal. Tam nalezený sklad železných nástrojů byl silně porušen a zkorodován vlhkými pískovcovými prostředím. Nástroje dosud unikly posouzení, poněvadž byly doslova „schovány“ v jičínském muzeu. Váha celého souboru překračuje tři kilogramy. Najdou se v něm jak beztvaré kousky železa, tak i přezka, hřebíky, plátky z rytířského brnění, ba i jakýsi knoflík a kovářský průbojník. Může jít o zbytek dílny kováře, který sídlil na pařežském hradě. Středověký charakter nálezu je nesporný. K bližšímu časovému určení je nutná konfrontace s historickými prameny. Zajímavý útvar hradu Pařežu vznikl koncem 14. století jako více méně vytesaný ve skále a původně ze všech stran obklopený vodou. Stavebník Petr z Pařežu využil při stavbě plně přírodního pařežovitého skaliska, které oběhnal hradbami, a v západní straně vztýčil čtvercovou obranou věž. Věž byla mostem spojena s protější skálou a spolu s palácem tvořila dosud zachované, ve skále tesané místnosti, navzájem propojované schodišti. Následovník Petřův Jan z Pařežu zde ještě vládl roku 1403, ale za Ctibora (1430) již byl hrad zříceninou.

Je tedy jasné, že pařežský sklad pochází z doby, kdy hrad Pařež byl obýván, a to bylo, jak přesně víme, jen v 14. a 15. století. Historická archeologie je u nás ještě v plenkách, ale v každém případě je pro ni pařežský

sklad velmi významný. Nález musí být konzervován a pak bude teprve možno přikročit k detailnímu studiu.

Ze starších slovanských období známe řadu podobných skladů, uložených jednak v základech kostela (Mikulčice), jednak u brodu přes řeku (Lety u Berouna) nebo v základech brány staroslovanského hradiště (Prachovské skály). Tyto nálezy náležejí do doby od 6. do 9. století. Výše uvedené sklady železných nástrojů byly do země

uloženy z kultovních tajemných pohnutek. V případě pařežského nálezů je lépe vzhledem k pokročilé době přiklonit se k závěru, že nejde o kultovní nález, ale o pozůstatky kovářské dílny.

Každý sebemenší nález v ruce odborníka může pomoci při odhalování tajemné archeologické minulosti Sobotky, a proto je krásnou povinností jej ohlásit, třeba jen do redakce Zpravodaje. Jiří Waldhauser

Za profesorem Františkem Šolcem

(* 23. II. 1885 + 25. XI. 1968)

„...do ticha velkého odešel beze slova“ a podle jeho přání se s ním rozloučili jen jeho nejbližší příbuzní 29. listopadu 1968 v semilském krematoriu. Naše dnešní vzpomínka nemá hodnotit jeho činnost pedagogickou, ale chce připomenout, že sobotecká krajanská rodina opět ztratila jednoho ze svých seniorů, kteří celým srdcem milovali svůj rodný kraj a pro něj žili. „Krásná a milá Sobotka“ — tak oslovoval své městečko.

Prof. Šolc byl vrstevníkem a přítelem malíře Václava Špály, prof. Řiny Špálové, dr. Václava Peči a dalších, s nimiž tvořil soboteckou studentskou společnost na počátku našeho století, která tehdy vedla společenský život. Obětavý Sokol a turista, milovník umění, květin, národních písní a své práce, byl také živou kronikou svého rodného města. Když jsme ho někdy požádali o vysvětlení rodáckých vztahů různých osobností, vždy rád vyhověl. Rád spolupracoval na seriálu rodáckých životopisů, které mají být pokračováním V. J. Černého „Rodáckého památníku z r. 1882“.

O svém rodě nám prof. Šolc napsal: „Prasídlím« našeho rodu byl dům č. 180 na Celné, který později koupil sedlák Korbel a nyní patří truhláři Sedmidubskému. Zde se narodil můj děd, kdežto otec se narodil ve vedlejším domě č. 276, kde žili rodiče faráře Hájka. Můj děd později převzal dům č. 181, kde jsme se s bratrem narodili. Byl to dům jeho tchána koláře Ježka, jehož dcera Marie byla sestrou mé babičky a provdala se za Josefa Šolce, zakladatele známého velvarského zahradnictví. Její dcera Běla provd. Styblíková byla matka spisovatele Adama Jista (Jindřicha Styblíka)“. To je tedy nepatrná ukázka vzájemného spříznění jen jednoho soboteckého rodu.

Prof. František Šolc se upřímně těšil z každého sebemenšího úspěchu Sobotky. Jeden svůj dopis z r. 1959 končí: „Tak vidíte, že ta Sobotka nám nějak zvlášť přirostla k srdci; jsme potěšeni její spanilostí a těšíme se z jejího okrašlování.“

A pro tu lásku k rodnému kraji — nezapomeneme! Vř

Z MATRIKY MNV SOBOTKA

Chtěli bychom, aby čísla udávající počet snoubenců, oddaných u zdejšího MNV nebo odcházejících za tímto vzácným životním okamžikem jinam, znamenala stejný počet šťastných lidí, začínajících svůj nový společný život s nejlepšími předpoklady, úmysly a přesvědčením překonávat v lásce a vzájemném pochopení i případné překážky, které se v životě postaví do cesty. Byli bychom rádi, aby noví občánkové našeho města žili skutečně šťastný život ve šťastné vlasti. A ať ti občané, s nimiž jsme se byli nuceni v minulém roce rozloučit, žijí neustále ve vzpomínkách svých přátel.

V roce 1968 bylo v Sobotce ve sňatkové síni oddáno celkem 99 párů snoubenců. 32 snoubenců bylo ze Sobotky, 23 z matričního obvodu Sobotka, 35 z Jičína, 11 z Libáně, 7 z Kopidlna, po 5 z Libuně a Vysokého Veselí, 4 z Nové Paky, 34 z ostatních míst jičínského okresu, po 5 z Dolního Bousova a Mladé Boleslavi, 11 z ostatních míst mladoboleslavského okresu, 9 z Prahy,

po 3 z okresů Semily a Hradec Králové, po 1 z Pardubic, Plzně, Trutnova, Kamenického Šenova, Rožďalovic a Orlové.

19 párů snoubenců požádalo o povolení uzavřít sňatek mimo Sobotku — 12 párů bylo oddáno na Sychrově, po 2 v Jičíně a v Praze, po 1 v Mladé Boleslavi, v Turnově, v Mnichově Hradišti a na Hrubé Skále.

Slavnostního uvítání dětí se zúčastnilo 18 nových občánků se svými maminkami, tatínky, babičkami a dědečky za účasti dětí z družiny mládeže při ZDŠ a dalších hostů.

V roce 1968 zemřelo v matričním obvodu Sobotka 50 osob. Ostatní zemřeli skonali v nemocnicích.

Nejstaršími občany Sobotky jsou Kateřina Kyzvátová (narozena 9. VII. 1873), Ludmila Kolesová (23. VII. 1878), Marie Dvorská (26. IX. 1878), Eleonora Hlaváčková (4. X. 1878) a Anna Kyzvátová (8. XII. 1879); z mužů Karel Klimeš (15. X. 1878). Přejeme jim mnoho zdraví do dalších let. O. M.

Rodácká akce

Tradiční obětavost a láska soboteckých rodáků a přátel k rodnému kraji se opět projevila nečekaným úspěchem loňské rodácké akce, vyhlášené k IX. rodáckému sjezdu, který se bohužel vlivem srpnových událostí nemohl konat.

Přípravný výbor děkuje všem rodákům a přátelům, kteří tak obětavě přispěli na tuto akci. Jejich jména v nejbližší době zveřejníme. Akci necháváme dále otevřenou a každý příspěvek budeme s povděkem kvitovat.

V roce 1968 zaslalo svůj příspěvek k rodácké akci 121 rodáků a přátel, celková částka činí 3963 Kčs. Z tohoto počtu zaslalo 41 dárců, bydlících nyní v Praze, 1410 Kčs; ostatní byli mimopražští.

Přípravný výbor uvažoval o obnovení samostatného rodáckého spolku. V důsledku srpnových událostí se však poměry částečně změnilly, a proto zkoumáme prozatím možnost ustavit při Osvětové besedě v Sobotce „Kroužek rodáků a přátel města Sobotky a okolí“, který by pracoval v rámci Osvětové besedy samostatně a disponoval by také svými finančními prostředky. V čele kroužku by byl pětičlenný výbor, jehož jeden člen by byl delegován Osvětovou besedou a čtyři členy by si volili sami členové kroužku (dva z Prahy a dva mimopražské).

Námětů na využití finančních prostředků z rodácké akce je dost. Uvádíme některé: udržování hrobů zasloužilých soboteckých rodáků; vydání Špálových pohled-

nic; vydání propagačních dopisních nálepek s motivy ze Sobotky; vydávání novoročenek, přiležitostných tisků, případně i drobnějších krajanských literárních prací; ve spolupráci s MNV se zúčastnit akcí na zkrášení Sobotky a okolí. Jak vidíte, některé náměty jsou značně efektní, bude však nutno, aby naše akce podporovali všichni čtenáři Zpravodaje. — Podrobnosti otiskneme v příštích číslech. J. Volf

Karel Kinsky:

Exlibris pro ing. Antonína Otmar, sběratele dokumentace o Troskách. Motivem je stará rytina hradu, doplněná laní ze znaku města Rovenska pod Troskami.

LITERÁRNÍ ZE SOBOTECKA

- Aktuálně znějící verše Fráni Šrámka přetiskly v poslední době Host do domu č. 10/68 (Věčný voják), Impuls č. 8/68 (Náš mlčící voják), Rodina a škola 4. XI. (Kytička naší republice), Svět práce č. 8/68 (Zpíváno s nepopyry), Obrana lidu 44/68 (Žena), Rozvoj 32—33/68 (Prosinec), Svět socialismu č. 1/68 (Poutník) a brněnská Rovnost 2. XI. (Ejhle, člověku).
- O XII. Šrámkově Sobotce napsala obsáhlý článek Marie Hejnová do Amatérské scény č. 10/68; zmiňuje se o ní rovněž bratislavská Smena 20. XI.
- V Amatérské scéně č. 10/68 najdeme rovněž zprávu o XII. Šrámkově Pisku.
- Divadelní noviny 9. X. upozorňují, že Šrámkův Měsíc nad řekou v úpravě P. Kohouta připravuje na jaro druhý program západoněmecké televize; o uvedení Léta ve Smečně mladoboleslavskými ochotníky informuje Amatérská scéna č. 11/68; o představení Březovského hry „Všechny zvony světa“ v Mostě píše Průboj 28. XI. a 5. XII.
- Brněnská vydání Rudého práva a Mladé fronty 14. XI. a Moravský večerník 15. XI. oznamují, že herec Maheňovský činohry v Brně Rudolf Chromek oslavil padesátiny rolí faráře Hory ve Šrámkově Létě.
- My 68 č. 11 upozorňuje na nové vydání Šrámkova Těla.
- Vánoční vystoupení Recitačního studia Šrámkova domu připomínají Pochodeň 17. XII. a Předvoj čísla 14—16/68, o Komedii o hvězdě v provedení Soboteckých píše dr. Jan Kopecký v časopise G-68 z 1. XII. a Čs. televize č. 52/68 přináší fotografii z této inscenace. Divadelní noviny č. 2/68 obsahují ukázkou textu „Nové komedie o Libuši“.
- Pochodeň vzpomněla 21. XII. 130. výročí narození Václava Šolce a přetiskla jeho básně „Má struna“.
- Čtyřstránkový článek B. Stehlíkové „Modré řeky Václava Špály“ s mnoha reprodukcemi najdeme v Květech č. 50/68.
- Šedesátiny MUDr. Aloise Kafky připomíná Junák č. 5—6/68.
- Na výstavu VI. Kopeckého v Sobotce upozorňuje Pochodeň 7. XI. 68.
- V Rudém právu 21. XII. recenzuje Jar. Šimůnek tři cestopisné knížky.
- V Zemědělských novinách 30. XII. se objevila povídka Mileny Kovářové „Novoroční přípítek“.
- Nové Hradecko 18. XII. otisklo fotografii E. Famíry v masce Čerta; v této úloze vystupoval r. 1929 v baletu Jára Beneše na slova Lad. Nováka „Babička pokračuje“.
- Novoroční anketní odpověď Zdeňka Najmana najdeme v Rudém právu 27. XII.
- Proč Sobotka není městem, ptá se čas. Heraldika č. 4/68.
- Letecký snímek Sobotky přináší Československý svět 10. X.; fotografie Trosek najdeme v Rudém právu 23. XI. a ve Světě socialismu č. 1/68.
- V Živě č. 5/68 je článek dr. Karla Samšínáka „Cizopasný roztoč čmeláků Bombacarus v Čechách“.
- Problémy ochrany krajiny v Českém ráji se zabývá M. Pojkar v Ochráně přírody č. 7/68.
- O práci Zemědělské školy v Mladějově napsal obsáhlý článek do Pochodně 13. XII. O. Koutník.
- Rozvoj č. 28 a 29/68 přináší mj. článek K. Bílka o prvních jičínských studentských časopisech, N. Melnikové-Papouškové o Mikulášských zahrádkách, několik článků a připomínek K. Samšínáka, informaci o výstavbě silnice z Troskovic na Nebákov atd.
- Předvoj č. 11/68 se zmiňuje o práci MV KSČ v Sobotce, o výstavě keramiky v sobotecké knihovně, přináší fotografii plastiky učitele D. Nýdrleho a článek o Fr. M. Hilmarovi, jehož pokračování je v dvojčísle 15—16/68. Tam najdeme i fotografii Kostí a básně Bl. Švábové Domů. Ve 13. čísle je zpráva o výroční schůzi ČSČK v Sobotce a o Svazu žen; 14. číslo nás seznamuje s novým OV ČSŽ a přináší fotografii nového praporu hasičského sboru Mladějov, na němž jsou Trošky.
- Domousnický zpravodaj č. 20 z 22. XII. obsahuje článek J. Najmana o místní škole, pokračování článku V. Petráška o pomístních jménech a mnoho zpráv ze současnosti.

● 11. a 12. číslo Bousováka obsahuje kromě současných zpráv zajímavý článek J. Kocvery „Vzpomínky na starý Bousov“, 12. číslo navíc i dva příspěvky Jos. Kozáka a článek o bousovském Betlémě.

VZÁCNÝ VÁNOČNÍ DAR RECITAČNÍMU STUDIU ŠRÁMKOVA DOMU

Prof. dr. Jan Kopecký, náměstek ministra kultury, poslal RSŠD výtisk své Komédie o hvězdě s vlastnoručným věnováním: „Prvním herečkám a hercům tohoto starého textu, Recitačnímu studiu Šrámkova domu v Sobotce, s mnoha díky a pozdravy připisuje Jan Kopecký. — Stědrý večer 1968“. V autorské poznámce profesor Kopecký připomíná, že v našem čase byla Komédie o hvězdě poprvé zas uvedena souborem Recitačního studia Šrámkova domu před vánocemi 1966, vyjmenovává ty, kdo se na soboteckém představení podíleli, a konstatuje: „Provedení dětského souboru otevřelo dílu našich předků cestu do profesionálních divadel“. — Knížku v dokonalé grafické úpravě a půvabné vazbě Jiřího Rathouského, který vhodně použil ilustrací z dobových materiálů, vydalo nakladatelství Orbis před vánocemi 1968 jako svou publikaci mimo řady v nákladu 3000 výtisků. Cena neuvedena, jde zřejmě o neprodejnou bibliofilii. — Tak po loňské novoročence, kterou vydalo Státní pedagogické nakladatelství jako neprodejný tisk k 50. výročí vzniku samostatného československého státu a která přinesla s ilustracemi V. Rabase úvodní slovo Jarmily Glazarové k 10. Šrámkově Sobotce, je tu letos další krásný tisk, spojený s kulturní prací Soboteckých.

ZAKOPANÝ ZVON

V tak zvané „hlásce“ na hradě Kostí byl zavěšen menší zvon. Málokdo o něm věděl, neboť hláska je těžko přístupná, a zvon se rozezvučel jen o pouti a v případě úmrtí majitele panství neb obyvatel hradu.

V době protektorátu byla obava, že zvon — jak se v dřívějších válkách stávalo — bude rekvírován a použit na výrobu děl. Rozhodli jsme se tedy zvon sejmuti a někde jej ukryti. K tomu se nabídl podkostecký soused František Klaban, který občas opravoval střechy na budovách hradu. A tak po předchozím tajném sejmutí zvonu za temné noci tiše odvezl zvon na trakaři ven a někde pod skálou zakopal. Ráno hlásil, že zvon je nepozorovaně zakopán a jáma upravena tak, že ho nikdo nenajde. Byli jsme toho názoru, že čím méně lidí o tom ví, tím lépe.

Stalo se ale, že Klaban brzy na to onemocněl na prudký zápal slepého střeva, byl rychle odvezen do nemocnice v Jičíně k okamžitému operativnímu zákroku. Operace byla prý úspěšně provedena a pacient v pořádku. Nastala ale neočekávaná komplikace a pacient náhle zemřel. Do hrobu vzal s sebou tajné místo zakopaného zvonu.

Rudolf Sušánka

Soutěžní úkol č. 1.
Napište do 15. února na adresu redakce, co fotografie představuje. Výsledek uveřejníme v březnovém čísle.

Foto J. Trejbal

Sobotecká všeho chuť

- **Aktiv kulturních pracovníků** okresu Jičín se konal 19. XII. 1968 v Jičíně. Účastnila se ho i spisovatelka Leontýna Mašínová. Po projevech předsedy školské a kulturní komise ONV Františka Dvořáka, tajemnice OV KSČ Vlasty Dvořákové a inspektorky pro kulturu Jar. Podroužkové byli někteří kulturní pracovníci odměněni za dlouholetou práci. Ze Soboticka to byli: konservátor památkové péče prof. Jaroslav Mencl, prof. Marie Hejnová ze Šrámkova domu, divadelní režisér Květoslav Fryšný z Libošovic, kronikář Josef Linka z Kdanic, knihovnik Josef Jereš z Dobšic a správce Osvětové besedy v Sobotce Karol Bílek. Na závěr aktivu byla přijata rezoluce vyjadřující podporu neoklešťované lednové politice, souhlas s listopadovou rezolucí tvůrčích svazů, víru v obnovení svobody projevu bez cenzury a protest proti vysílání „Vltavy“ a rozšiřování „Zpráv“. Aktiv rovněž vzpomněl tragické smrti zpěváka Jaroslava Veselého z Jičína počátkem září 1968.
- **Kupodivu časový je fejeton Fráni Šrámka „Novoroční příděvek“**, který přinesly Divadelní noviny z 1. ledna 1969. Je to fejeton k 1. lednu 1939 a je to velmi zajímavý chlas událostí z roku 1938, kdy došlo k Mnichovu, a velmi krásný projev naděje a přání, „aby týden po týdnu ubíral z naší společné vrchovaté bolesti a den po dni přilíval radostné jistoty, že to půjde, že to musí jít. Co, to všichni víme...“
- **Pamětní plaketou k 50. výročí naší nezávislosti** byli rovněž odměněni arch. Jaroslav Hortlík, vedoucí projektant Armabetonu v Praze, rodák sobotecký, a Josef Macoun, dlouholetý kronikář a veřejný pracovník z Vesce.
- **G. Jesenius** napsal pro časopis **Československý život**, který vychází v Orbisu francouzsky a anglicky, obsáhlý článek o hradu **Kosti**. Vyšel v 10. čísle loňského ročníku a jeho obsahem jsou informace o hradu i o pozdně gotických a raně renesančních sbírkách Národní galerie, které jsou tam vystaveny. Zdůrazňuje, jaký jedinečný rámeček tvoří sály hradu těmito díly, jež teprve v něm nabývají pravé hodnoty. Závěrem informuje, že uvedené sbírky mají být v brzké době přeneseny do kláštera blahoslavené Anežky v Praze, a vyslovuje pochybnost, zda tam bude vytvořena tak šťastná syntéza, jaká byla na Kosti — z mlčenlivého tvrdého hradu a sladkých, něžných madon. A ptá se, zda by tyto sbírky neměly zůstat na Kosti. Tedy: článek je alarmující a rádi bychom znali stanovisko vedení Národní galerie.
Prof. Pavla Trejbalová
- **Československá televize** reprizovala 24. prosince 1968 Komedii o hvězdě v provedení členů Recitačního studia Šrámkova domu pod názvem Sobotecké jablíčko.
- **Miloš Suchomel** nás seznamuje v **Květech** č. 47 s dalším postupem své objevitelské práce o řezbářských dílech sobotecko-kosmonoské rodiny Jelínků. Je prvním, komu se podařilo ukázat, jaké ohromné hodnoty tato díla skrývají. Suchomelova studie je skvělou ukázkou vzorné regionální, restaurátorské a muzejní práce, která vychází z omezeného regionu a dopracovává se široce platných výsledků. Je k ní ale třeba nejen odborných znalostí, ale i hodně estetického citu a lásky. Škoda, že o podobné práci v okrese Jičín nemáme zatím zpráv — Suchomel se zaměřuje na Mladoboleslavsko. S.
- **Vánoční strom republiky** zářil na soboteckém náměstí od 16. prosince do 6. ledna. V pokladničce pod ním se shromáždilo 1720,55 Kčs, které byly poukázány na fond výstavby dětské SOS vesničky.
- **Pojizeří konečně vyšlo**. Díky neúnavnému úsilí redaktora J. V. Kučery ze Semil se před vánocemi 1968 objevilo Pojizeří — obrázková šestnáctistránková příloha Rozvoje, která bude vycházet jednou měsíčně. Ukázkové číslo je zaměřeno vánočně (pěkné články N. Melnikové-Papouškové a Fr. Sochora o betlémech), další příspěvky jsou věnovány 150. výročí narození Fr. L. Riegra. K. Jus píše o vodním motýlu, Fr. Vojtíšek o Starých Hradech a najdeme tu i mnoho dalších příspěvků a zpráv. Číslo je doplněno mnoha fotografiemi, stojí 2 Kčs a celý ročník si můžete objednat na adrese J. V. Kučera, Semily II — 242.
- **Předsedkyní nového Okresního výboru Československého svazu žen** byla zvolena Drahomíra Bílková-Kyzivátová a členkami výboru jsou tři další Sobotkačky: JUDr. Marie Havlíková, Zdeňka Holubová a Františka Tichá.
- **Welcome to Czechoslovakia** 4/1968, str. 20—21 a 40 (též ve francouzštině a němčině) přináší obrazovou i textovou reportáž o malíři Janu Špálovi. Zmiňuje se, že jako výkonný atlet začínal sportovními motivy. Dr. Fr. Dvořák ho nazval „malířem atomového věku“. Dříve než se mohl soubornou výstavou představit doma, objevila ho cizina. Svědčily o tom dvě jeho výstavy v USA (1966 New York a Houston) a v Paříži (1967). Teprve loni vystavoval Jan Špála 90 obrazů v Chebu (a také v Praze).
otm
- **Z časopisu Zář Mladoboleslava** č. 51/2 z r. 1968 se dovídáme, že v nejbližší době získají statut města Dobruvice a Kosmonosy. Kdy asi dojde na Sobotku?
- **Laskavě pozornosti správy ČSAD** doporučujeme znovu tabuli s jízdními řády na náměstí v Sobotce. Na podzim vyplepené řády byly většinou větrem nebo lidskou rukou strženy a pod nimi se objevily staré jízdní řády, které už neplatí. Tak se cestující uvádějí v omyl. — Od 2. prosince byla zavedena nová linka Sobotka—Libáň, ale po jejím jízdním řádu marně pátráte jak na velké tabuli, tak na vývěskách na stojanech. Nevíme, proč se sobotecké veřejnosti stále nedostává správných a včasných informací ve věci tak samozřejmě, jako je autobusová doprava. Dobře informovat cestující je snad i v zájmu ČSAD samé.
- **Mapový lexikon obcí ČSSR**. Kartografické nakladatelství Praha 1968, Kčs 49,—. V měřítku 1:200 000 jsou v publikaci jinak nevalné kartografické úrovně zachyceny katastrální hranice obcí v rámci jednotlivých okresů, jimž jsou věnovány buď samostatné mapy, nebo jsou sdružovány menší okresy po dvou až třech. Účel publikace je minimální, chybí totiž jakýkoliv index a knihy může být tedy používáno jen ve spojení s jiným místopisným materiálem, a to ještě jen k velmi hrubé orientaci. Snad jedinou výhodou publikace je, že zachycuje hranice krajů a okresů k 1. 2. 1967. Jičínský okres je na společné mapě s okresem Semilským. Utrpěl zbytečným užitím své nejjihnější části a chybou v popise: místo Hubojedy je zaznamenáno Hlubojeďy.
- **M. Bitterman: Solární plochy rostlin**. Academia, Praha, 1968, Kčs 24,—. Autor dokazuje na řadě příkladů, že se koruny stromů naklánějí k jihu a úhel odklonu od vodorovné roviny je závislý na zeměpisné šířce. V našich krajinách je úhel odklonu v průměru 7,4°. Konstatování je doplněno příklady na mnoha fotografiích stromů, mezi nimiž i Semtinská lípa (str. 79) a lípy na Hrubém Rohozci (str. 91). Obrázek Semtinské lípy je i na přebalu knihy. Text u obrázku udává jako stanoviště Semtín. Je otázkou, zda by nebylo lépe zavést vžitý a běžně užívaný název dvora Semtíny a psát pak zásadně Semtinská lípa s krátkým i. Předešlo by se tak záměnam se Semtínem u Pardubic.
- **Na letošní početně navštívené půlnoční** v soboteckém chrámu sv. Maří Magdaleny zaujala přítomné zvláště krásná sóla na trubku v podání Miroslava Kejmara. Věříme, že i varhany se dočkají brzké opravy a naladění.
- **Kurs tance a společenské výchovy** pořádal od září do ledna opět MV Českého svazu žen v Sobotce v sokolovně. Vedl jej taneční mistr Karel Novotný z Jičína, hrála hudba Josefa Janků. Účastníků bylo více než 70 ze Sobotky, Dolního Bousova i dalších obcí. Program byl zpestřen třemi prodlouženými, Mikulášskou a zájezdem do Prahy; ukončen byl 18. ledna 1969 věnečkem. Účastníci děkují všem obětavým pořadatelkám, zvláště sl. J. Slavíkové a paní Fr. Tiché.
- **Kursy vaření** uspořádal MV svazu žen spolu s dohlížecím výborem Jednoty v Sobotce v listopadu a prosinci 1968 v příjemném prostředí v hotelu Beseda. Na prvním večeru se účastnice naučily různé minutky, druhý měl téma „Pečeme v alobalu“ a třetí byl zaměřen na cukrářské speciality. Kursy vedli odborníci z Jičína a účastnilo se jich průměrně 36 žen.
- **V Národním technickém muzeu** probíhá výstava k 140. výročí zahájení dopravy na koněspřežní železnici Č. Budějovice—Líneč. Na výstavě je zajímavý materiál ubit nadměrným grafickým doprovodem. Jak se zdá, v muzeích teprve nyní doznívá neblahý proud padesátých let, který chtěl mít z muzeí propagační kiosky. Největším a nejatraktivnějším kusem výstavy je věrná kopie osobního vozu Hannibal, zapůjčená muzeem v Linci. Stojí ale v předsíni, protože na ní na výstavě nezbylo místo. Se Sobotekem je výstava spjata osobou projektanta trati F. J. Gerstnera, hlavně jeho známým portrétem, malovaným ředitelem pražské Akademie Berglerem. Prof. Gerstner je pohřben na Mladějově.

● **Národní muzeum** otevřelo před nedávnem novou výstavní sbírku zoologie. V sále české zvířeny je vystavena divoká kočka, střešená kolem r. 1880 u hradu Kosti.

● **Krajina s Troskami** se objevila na obalu gramofonové desky s Berliozovou Fantastickou symfonií. Krásný obal je však určen jen pro zahraničí.

● **JUDr. Václav Peča** z Prahy, rodák sobotecký, věnoval svému rodnému městu v roce 470. výročí povýšení Sobotky na město a 50. výročí vzniku naší republiky k uctění památky svých rodičů Františka Peči, dlouholetého starosty města a obce Sobotky, a jeho choti Františky, rozené Novákové, vzácnou knihu z roku 1599 „NOVUM TESTAMENTUM ve dvanácti jazycích“ spolu s pojednáním o této knize.

● **Pan Antonín Knížek** z Prahy nám sdělil, že autorem Modlitby legionáře, otištěné v posledním čísle loňského ročníku ZŠS, je Jaromír Kraus z Letovic (1894—1917), který padl v bitvě u Zborova. Báseň byla poprvé otištěna v kyjevském Čechoslovanu 9. února 1917 a šířila se v opisech.

● **Děkujeme našim čtenářům** Anně Polanské, Aloisu Hercíkovi a Aloisu Kozákovi z Prahy a Josefu Mazuchovi z Kolína za zaslání 8. čísla loňského ročníku ZŠS. Pokud je ještě někdo může postrádat, rádi je přijmeme.

● **Archivu Fráni Šrámka** odevzdala paní L. Frýbová korespondenci svého manžela odb. učitele Václava Frýby s Fránou Šrámkem a pan ing. Antonín Otmar několik svých šrámkovských prací, výstřižků z časopisů a jiný materiál. Oběma dárcům srdečně děkujeme.

● **Městský archiv** v Sobotce děkuje panu Dřholcovi ze Sobotky č. 391 za dar čtyř čísel časopisu Drobty, které v Sobotce vydával r. 1939 učitel Jindřich Vaněk. Nemáte někdo další čísla?

● **V Ottově slovníku naučném** nové doby, sv. VI/2, str. 809, jsme našli tento údaj: „Šolc Václav, 1850—1883, český spisovatel, rodák z Dolního Bousova, kde také zemřel. Studoval gymnasium v Mladé Boleslavi a byl ředitelem advokátní kanceláře v Sobotce. Psal zejména humoresky do Palečka, Humoristických listů aj. -vh.“ Mohl by nám někdo ze čtenářů sdělit více o této osobnosti?

● **Na rybníku Šlejferně** pozorovali občané ze Sobotky v listopadu tři nové obyvatele — velké bílé dlouhokrklé ptáky. Zprvu se domnívali, že jde o divoké husy, později v nich znalci objevili labutě.

● **Středním útočником** házenkářů Viktorie Žižkov, kteří nedávno hráli úspěšně v Portugalsku, je potomek rozšířeného soboteckého rodu Jaroslav Šulc.

● **Paní Barbora Holanová** ze Zámostí oslavila 28. ledna 1969 své 101. narozeniny. Je nejstarší občankou celého Sobotcka. K vzácnému životnímu jubileu srdečně blahopřejeme.

● **Sobotičtí jubilanti.** 80 let oslavily 2. I. Kateřina Špálová a 5. I. Marie Pokorná; 70 let se dožili 4. I. Marie Rejmanová a 18. I. Josef Holata, všichni ze Sobotky. 65 let bylo 20. I. Anně Hůlkové ze Stěblovic.

● **Sňatky.** 23. XI. byli v Sobotce oddáni Růžena Bariová z Oseka s Janem Mitterem. 30. XI. uzavřeli na Hrubé Skále sňatek Zdeňka Macounová z Oseka s Josefem Brojirem z Rovně. 7. XII. byli v Sobotce oddáni Jaroslava Bušková z Nepřívěce a Jaroslav Šourek z Troskovic. 21. XII. uzavřeli sňatek na Sychrově Hana Zahradníková z Krnska s Ladislavem Bázlerem ze Sobotky a v Mnichově Hradišti Marie Venclová z Dobšína s Josefem Boročičkou ze Sobotky. 22. XII. byli v Sobotce oddáni Marie Pexová z Dolního Bousova s Josefem Veigertem ze Sobotky. 28. XII. uzavřeli v Sobotce sňatek Ilona Furišová ze Sobotky a Jaroslav Kavalík z Bradlece, v Dolním Bousově byli oddáni Jana Jakubcová ze Spařeneč a Josef Svoboda z Dolního Bousova.

● **Poděkování.** Všem přátelům, občanům Sobotky, učitelstvu Sobotcka, organizacím, členům hudebního kroužku a zákům ZDŠ vyslovujeme touto cestou srdečný dík za projevenou soustrast a vzpomínku, věnovanou našemu drahému zesnulému Josefu Fejfarovi, řediteli škol v. v. Fejfarovi, Hurských, Martinovi

● **Za všechny projevy soustrasti** při úmrtí paní Marie Krupicové ze Sobotky upřímně děkují rodiny Burešovy, Macounovy a Drázkových.

● **Motto ze Šrámkova Vřesu** jsme četli v záhlaví úmrtního oznámení věrné cititelky našeho kraje, paní Marie Janovské z Prahy, která zemřela 13. prosince 1968.

● **Úmrtí:** 15. XI. v Libáni Zdeněk Nutil ve věku 31 let. 19. XI. Jindřich Šejda ze Sobotky ve věku 56 let. 29. XI. Josef Bednář z Frýdlantu ve věku 61 let. 30. XI. František Janda z Ohařic ve věku 63 let. 1. XII. František Egert ze Skuřiny ve věku 89 let. 2. XII. Václav Sedláček z Malého ve věku 84 let. 5. XII. Růžena Strančíková z Liberce ve věku 87 let. 11. XII. Jan Hortlík ze Stěblovic ve věku 81 let. 14. XII. Anna Donátová z Netolice ve věku 76 let. 16. XII. František Štátný z Drštěkryjí ve věku 72 let. 26. XII. Miloslav Folprecht z Příchvoje (v Teplicích) ve věku 56 let. 27. XII. Anna Macounová z Vesce ve věku 75 let a Josef Šouta z Markvartic ve věku 84 let. 31. XII. Anna Mrkvičková ze Sobotky ve věku 77 let.

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

již po šesté dostáváte Zpravodaj Šrámkovy Sobotky s číslem 1 v záhlaví. Expedujeme ho více než 1000 stálým odběratelům a dalších přibližně 60 výtisků se prodává v drobném rozprodeji. Několik odběratelů, kteří dobrovolný příspěvek nezaslali, jsme museli z řad čtenářů vyškrtnout.

Cíle, které jsme si stanovili při zahájení vydávání ZŠS, stále plníme. Díky za to patří v prvé řadě všem spolupracovníkům ZŠS, kteří své příspěvky píšou bez nároku na nejmenší honorář. Dále všem ostatním obětavým pracovníkům, kteří se starají o vzhled a tisk Zpravodaje, o jeho expedici atd. A děkujeme i všem stálým odběratelům našeho časopisu, kteří se svými často velmi vysokými dobrovolnými příspěvky zasloužili o to, že Zpravodaj vyšel letos opět ve větším rozsahu (120 stran místo původně plánovaných 96). Průměrný příspěvek od jednoho stálého odběratele činil 21 Kčs. Celkový příjem Zpravodaje v roce 1968 byl 22 126,60 Kčs a celkové vydání 19 126,40 Kčs (bez posledního dvojčísla).

Jak to bude s předplatným na letošní VI. ročník. Jistě víte, že hodně věcí v poslední době podstatně zdražilo a že i za noviny a časopisy (při částečném zvětšení rozsahu) platíte podstatně více. Zpravodaj zdražovat nebudeme. Spoléháme na to, že stálí odběratelé opět projeví svou lásku k Sobotceku a — budme neskromní — i uznání tvůrcům a spolupracovníkům ZŠS, a že zašlou přiloženou složenku pokud možno brzy dobrovolně předplatné na vydávání Zpravodaje v roce 1969. Nepoužívejte staré složenky, máme nové konto. Pokud předplácíte Zpravodaj i svým příbuzným a známým, napište jejich jména na zadní stranu složenky a jim oznamte, aby časopis neplatili a svou složenku zničili. Dále prosíme, abyste za předtištění Zpravodaje napsali opět své odběratelské číslo. V drobném prodeji bude 1 číslo stát opět 1,50 Kčs. Na celkové sumě příspěvků bude záviset počet stran ZŠS v celém ročníku. Hlaste také okamžitě změny adresy a reklamujte čísla, která se snad během dopravy ztratí.

Kdo již nechce Zpravodaj odebrat, vraťte obratem toto číslo na adresu redakce.

Jinak chceme v letošním ročníku zachovat všechna dobrá předsevzetí a tradice z minulých let, navíc bude v celém ročníku probíhat vlastivědná soutěž, jak píšeme na jiném místě. Žádáme Vás, abyste nám opět často psali o tom, co byste chtěli ve Zpravodaji číst. A zvláště nás těší připomínky a návrhy k obsahu — za všechny děkujeme touto cestou alespoň Přádovým z Děčína, paní Hladíkové z Rokytnice n. Jiz., dr. Karlu Samšíňákoví a Josefu Volfovi z Prahy. A Václavu Jarošovi z Turnova za milé veršování.

Přehled o tom, kam Zpravodaj zasiláme, otiskneme příště.

Na závěr přejeme všem čtenářům splnění jejich i našich přání v roce 1969 — a těšíme se na dopisy, články, i na finanční příspěvky.

Redakce ZŠS

NAŠE SOUTĚŽ

Pro letošní ročník Zpravodaje Šrámkovy Sobotky vyhláší redakce soutěž „Jak znáte Sobotcecko?“ V každém čísle otiskneme fotografii méně známého místa nebo památky ze Sobotky a okolí a úkolem čtenářů bude tuto fotografii poznat a napsat, co je na ní zachyceno. Výsledky zasílejte na adresu redakce vždy do 15. příštího měsíce. Tři vylosovaní soutěžící v každém kole budou odměněni knihou nebo jinou cenou.